

In deze uitgave:

VOORWOORD

GOEDE PRAKTIJKEN:

Edu Alert laat leerlingen RI&E bij bedrijven uitvoeren	3
Vereniging Nederlandse Scheepsbouw Industrie ontwikkelt werkbare richtlijn voor lasrook	4
Bij Corus Tubes heeft iedereen een risicokaartje op zak	5
Stichting Arbouw ontwikkelt specifiek instrument voor MKB Bouwnijverheid	7
Reym BV denkt mee met de opdrachtgever	8
De metaalbewerking- en metaalektrobranche levert maatwerk met nieuw digitaal instrument	9
Gemeenschappelijk Begeleidingsinstituut Ondernemingsraden stuurt OR-leden de werkvloer op	10
Nieuwe internettool TU Delft richt zich op de eigen verantwoordelijkheid	11
Bij BAM Wegen speelt werkvloer nieuwe risico's meteen door	13
Betonson focust op bewustwording	14
Nederlandse Schoenmakers Vereniging en TNO ontwikkelden goedkoop maar effectief hulpmiddel	15
Stigas bestrijdt de teek met voorlichting en bewustwording	16

COLOFON

Speciale uitgave Europese Campagne 2008/2009 'Risicobeoordeling'

Voorwoord

Goede Praktijken 2008: Risicobeoordeling!

'EEN GEZONDE WERKPLEK' IS DE NIEUWE TWEEJARIGE EUROPESE CAMPAGNE VAN HET EUROPEES AGENTSCHAP VOOR VEILIGHEID EN GEZONDHEID OP HET WERK, DIE IN HET ALGEMEEN AANDACHT VRAAGT VOOR VEILIG EN GEZOND WERKEN. IEDERE TWEE JAAR WISSELT HET SPECIFIEKE ONDERWERP. IN 2008 EN 2009 GAAT HET OVER HET BEVORDEREN VAN EEN GEÏNTEGREERDE AANPAK VAN RISICOBEOORDELING. DE CAMPAGNE OMVAT TWEE EUROPESE WEKEN VOOR VEILIGHEID EN GEZONDHEID IN OKTOBER 2008 (20 T/M 24 OKTOBER 2008) EN OKTOBER 2009, EN BEREIKT ZIJN HOOGTEPUNT TIJDENS EEN GROTE EUROPESE TOP OVER RISICOBEOORDELING IN NOVEMBER 2009. HET IS DE BEDOELING OM WERKGEVERS, WERKNEMERS, VAKMENSEN, ARBO-/PREVENTIEDIENSTEN, BELEIDSMAKERS EN ANDERE PARTIJEN DIE BELANG HEBBEN BIJ EEN BETERE RISICOBEOORDELING OP DE WERKVLOER TE MOBILISEREN.

Het Agentschap, waarin overheid, werkgevers én werknemers vertegenwoordigd zijn, heeft de taak om arbeidsplaatsen in heel Europa veiliger, gezonder en productiever te maken. Om dat te bereiken werkt het Agentschap samen met de nationale Focal Points aan het opbouwen van een actueel bestand van kennis op het gebied van arbo-maatregelen en -beleid. Het meest concreet krijgen die vorm in een verzameling van Goede Praktijken. Dat zijn in de dagelijkse praktijk toegepaste en effectief bewezen methodes om arbeidsplaatsen veiliger en gezonder te maken. Door die praktijken te verzamelen en voor iedereen beschikbaar te stellen kan de

arbeidsveiligheid en –gezondheid op meer plaatsen effectief worden verbeterd. In Nederland ligt de organisatie in handen van het Nederlands Focal Point voor Veiligheid en Gezondheid op het Werk. Dit Nederlands Focal Point wordt gevormd door MKB-Nederland, CNV, Vakcentrale MHP en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden is neergelegd bij TNO Kwaliteit van Leven.

Waarom een Europese Campagne over risicobeoordeling?

In een Europese evaluatie wordt de noodzaak van verbetering van de risicobeoordeling en de

praktische uitvoering onderkend. Vooral bij het MKB werd een algemeen gebrek aan bewustzijn geconstateerd van de vereisten en wijze van uitvoering van een risicobeoordeling. Elke werkgever heeft de morele plicht en wettelijke verantwoordelijkheid om de veiligheid en gezondheid van werknemers in alle aspecten van het werk te garanderen. Risicobeoordeling is de hoeksteen van de Europese aanpak van veiligheid en gezondheid op het werk. Als het risicobeoordelingsproces – de start van het proces van risicobeheer – niet of niet juist wordt uitgevoerd, is de kans groot dat er geen passende preventieve maatregelen worden getroffen.

Veel reden dus om aandacht te besteden aan dit onderwerp in Europa.

Good Practice Award 2008

Net als eerdere jaren werden bedrijven en organisaties in de EU-landen opgeroepen mee te doen aan de Goede Praktijken Competitie. De Nederlandse winnaar gaat met 2.500 euro naar huis. Daarnaast worden twee praktijken uitgezonden om Nederland te vertegenwoordigen bij de Europese Good Practice Awards. In ons land ontving het Nederlands Focal Point 26 inzendingen. Daarvan zijn er 12 Nederlandse Goede Praktijken in dit Magazine geplaatst. De overige Goede Praktijken kunt

u terugvinden op de website van het Nederlands Focal Point, <http://nl.osha.europa.eu/>. De Goede Praktijken zijn beoordeeld door een deskundige jury bestaande uit voorzitter Mario van Mierlo (MKB-Nederland), Mirjam Engelen (Research voor Beleid), Suzan Aafjes (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid), Erna Heerschop (Vakcentrale MHP), Fenny Michel (TNO Kwaliteit van Leven) en Jos de Lange (Nederlands Focal Point). De jury heeft daarbij specifiek op een aantal punten gelet. De ingezonden Goede Praktijken moeten recent zijn, leiden tot reële, duurzame verbetering van de arbeidsveiligheid of -gezondheid van werk-

De jury in beraad:
v.l.n.r.: Erna Heerschop,
Fenny Michel, juryvoorzitter
Mario van Mierlo, Jos de
Lange, Mirjam Engelen en
Suzan Aafjes.

nemers, en ook toepasbaar zijn in andere organisaties. De Goede Praktijken moeten goede doeltreffende voorbeelden zijn, en betrokkenheid tonen van en samenwerking met de werknemers. De winnaars van de Nederlandse competitie zijn op 20 oktober 2008 tijdens de conferentie 'Risico's te boek' bekendgemaakt. Alle Europese lidstaten hebben één of meerdere Goede Praktijken voor de Europese competitie genomineerd. Op 27 april 2009 wordt tijdens het Europese Good Practice Award Event in Praag, Tsjechië, uit deze selectie een aantal Europese winnaars bekendgemaakt.

Laat u inspireren!

Edu Alert laat leerlingen RI&E bij bedrijven uitvoeren

Dubbele winst met de RIEsicotoer

LAAT ROC-STUDENTEN ZELF UITVOELEN WAT DE VEILIGHEIDSRISICO'S VOOR MEDEWERKERS OP DE WERKVLOER ZIJN. DAARMEE ZIJN DE LEERLINGEN EXTRA VOORBEREID VOORDAT ZE GAAN WERKEN OF STAGE LOPEN. EN IS DE BASIS GELEGD VOOR EEN GOEDE RI&E INCLUSIEF EEN PLAN VAN AANPAK.

Vooral jongeren lopen risico op de werkvloer als het gaat om ongevallen. Ze zijn onervaren en schatten de risico's nog niet goed in. ROC-studenten krijgen daarom – voordat ze stage gaan lopen - theorielessen over veiligheidsrisico's. Maar het beste leer je natuurlijk in de praktijk. Daarom bedacht Edu Alert, bureau voor onderwijsontwikkeling, de RIEsicotoer: ROC-studenten kijken bij een bedrijf achter de schermen. 'Ze lopen – waar nodig met medewerkers – de RI&E-checklist langs', zegt Luuk Oosting van Edu Alert. 'De studenten schrijven een plan van aanpak en enkele weken na de toer houden ze een presentatie voor het management. Daarna toetst PRISMA Arbozorg de RI&E op actualiteit en betrouwbaarheid en vult aan indien nodig. Zodoende wordt deze RI&E een waardevol product dat voldoet

aan de Arboretgeving.' Met de toer vang je twee vliegen in een klap: de leerlingen gaan veiligheidsrisico's in praktijk herkennen. Het bedrijf krijgt een actuele en volledige RI&E.

Goedkope handen

Op dit moment lopen de RIEsicotoers vooral bij recreatieparken. Ze worden gedaan door ROC-studenten toerisme. 'Het is een groot succes', meent Oosting. 'De leerlingen vinden het geweldig. En de stagebegeleiders van school melden nu al dat stagiaires na zo'n toer met voorbeelden komen van onveilige situaties in het bedrijf waar ze werken.' Het mes snijdt aan twee kanten. Want ook het bedrijf wint door de RIEsicotoer. Voordat de studenten komen brengt Edu Alert een voorbereidend bezoek aan het desbetreffende bedrijf. 'Meer dan de

TIP
Het in praktijk inventariseren en evalueren van risico's beklijft beter dan veiligheid die alleen op papier staat.

helft van de particuliere bedrijven die we bezochten, had geen RI&E. Dan nam ik zelf een RI&E-checklist voor ze mee.' Recreatieparken maken

veel gebruik van jonge mensen. 'Het voordeel daarvan is dat het goedkope handen zijn. Maar veiligheid van de medewerkers blijft een ondergeschoven kindje.' Toch begint het tij te keren. Edu Alert heeft een afspraak met Landal Greenparks. Die hebben bij al hun parken de deuren opengezet voor studenten om er een RIEsicotoer te doen. Oosting. 'De leerlingen mogen twee dagen en een nacht in een Landalpark blijven.' De resultaten zijn er al. 'Je ziet dat het management en

de medewerkers scherper worden en meer aandacht besteden aan veiligheid.' Dwingen om de veiligheid echt aan te pakken kan met de toer helaas niet, weet Oosting. 'Maar we hebben wel een follow-up. Volgend jaar gaat een groep leerlingen kijken wat er gebeurd is met de bevindingen van de eerste groep.' Er komen binnenkort ook RIEsicotoers in andere branches dan de recreatie. En als het aan Oosting ligt gaan ze plaatsvinden in alle branches.

Waarom...

› heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven?

We willen graag aandacht voor dit unieke product.

› zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

Omdat het dé oplossing is om te zorgen dat studenten en stagiaires hun werk veilig starten.

› is de Europese Campagne een goed initiatief?

Je stimuleert elkaar om goede praktijken te ontwikkelen, zowel binnen Nederland als Europa.

Meer info
info@edualert.nl

Laat de RI&E een leermiddel zijn voor iedereen die veiligheid serieus neemt.

VNSI ontwikkelt werkbare richtlijn voor lasrook

Realistisch en branchespecifiek

DE VAN OVERHEIDSWEGE OPGESTELDE PRAKTIJKRICHTLIJN LASROOK BLEEK IN BEPAALDE SITUATIES VOOR SCHEEPSBOUWBEDRIJVEN ONHAALBAAR. DE VERENIGING NEDERLANDSE SCHEEPSBOUW INDUSTRIE (VNSI) KWAM MET EEN NIEUWE, REALISTISCHER BRANCHERICHTLIJN.

Lassers en ijzerwerkers ademen dagelijks lasrook in. Zelfs wie kort blootstaat aan een hoge concentratie, kan koorts of een longontsteking krijgen. Op lange termijn kan COPD optreden: longaandoeningen als chronische bronchitis en longemfyseem. De overheid verlaagde daarom in 2003 de grenswaarde met de Praktijkrichtlijn Lasrook. 'Maar die richtlijn was zo algemeen,' zegt Olivier Boot van VNSI. 'Het was voor scheepsbouwbedrijven onmogelijk om er zich in alle omstandigheden aan te houden.'

Nuances

De door de overheid gemeten lasrookconcentratie, klopten vaak niet voor de scheepsbouw. Voor elke ruimte gold dezelfde waarde, terwijl die in werkelijkheid varieert per werkplek. Daardoor waren ook de

aangeraden veiligheidsmaatregelen niet toereikend of toepasbaar. De lasser die in een ballasttank of machinekamer werkt, kan de lasrook bijvoorbeeld maar beperkt afzuigen. En een medewerker die in een scheepshal binnen in een schip last, ademt meer lasrook in dan een collega die buiten aan het werk is. Deze nuances maakt de Praktijkrichtlijn niet.

Worst case

De VNSI brainstormde met verschillende organisaties en verrichtte elf deelonderzoeken in zes nieuwbouw-, reparatie- en binnenvaartbedrijven. In verschillende situaties werd de lasrookconcentratie gemeten: maakt het uit als een lasser in een nauwe hoge tank bovenin werkt of juist onderin? Welk resultaat heeft het gebruik van alleen ruimteventilatie

TIP

Zoek schouders die samen de (financiële) last kunnen dragen.

of juist een afzuiginstallatie? 'We maten bewust worst case scenario's, waar bijvoorbeeld geen afzuiging of slechts beperkte ventilatie in een kleine scheepsruimte mogelijk was. Voldoen de genomen maatregelen in die situaties, dan zit je in gunstiger gevallen altijd goed.' De uitkomsten van de metingen resulteerden in de Best Practice Lasrook Scheepswerven, een branchespecifiek document waarin de risico's, lasrookwaarden en beheersmaatregelen per situatie staan beschreven. De overheid keurde de Best Practice goed.

Gratis

Voor gebruik in de praktijk zijn de onderzoeksuitkomsten gereduceerd tot een drie pagina's tellend document. Daarin kun je gemakkelijk de laswaarden en beschermingsmaatregelen opzoeken van drie veelvoorkomende locaties: een besloten ruimte, een hal en buiten. Je vult het aantal lassers in maal de capaciteit

en berekent zo of het nog veilig is. 'Je moet natuurlijk wel aan de vooraf beschreven voorwaarden voldoen, zoals persoonlijke beschermingsmiddelen, ventilatie en/of afzuiging.' Voor VNSI-leden zijn de Best Practice en het onderzoek gratis verkrijgbaar. Alle leden werken er intussen mee, hun ervaringen worden binnenkort geïnventariseerd.

Verouderen het onderzoek en dus de aanbevelingen niet snel?

Die kans acht Boot niet groot. 'De afgelopen twintig jaar is er weinig veranderd voor lassers. Wel wisten we al tijdens het onderzoek in 2005 dat de overheid voornemens is om in 2010 de lasrookwaarde te verlagen van 3,5 mg/m³ naar 1 mg/m³. Daarom berekenden we in het onderzoeksrapport dat het gebruik van 'snuitjes' (stofkapjes) de waarden verder verlagen. Zo weten we hoe lassers ook in 2010 aan de voorschriften kunnen voldoen.'

Neem initiatief als brancheorganisatie.

Waarom...

heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven?

Het onderzoek is een schoolvoorbeeld van hoe brancheorganisaties specifiek kunnen helpen bij risico-inventarisatie.

zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

Wij laten zien dat je realistische informatie en hulp aan bedrijven kunt geven tot de arbeidsplaats aan toe.

is de Europese Campagne een goed initiatief?

Aandacht voor – het internationale – arbeidspotentieel loont, is onze overtuiging.

Meer info

bvr@scheepsbouw.nl

Bij Corus Tubes heeft iedereen een risicokaartje op zak

Eerst denken, dan doen

OP DE WERKPLEK ZIJN RISICO'S NIET GEHEEL UIT TE SLUITEN. MAAR HET HELPT EEN BOEL ALS WERKNEMERS KUNNEN INSCHATTEN HOE GEVAARLIJK EEN BEPAALDE HANDELING KAN ZIJN. CORUS TUBES IN MAASTRICHT BEDACHT EEN SIMPELE OPLOSSING OM RISICO'S IN TE SCHATTEN.

Op zich doet Corus Tubes in Maastricht het qua ongevallen niet slecht', meent Willie van Loo, beheerder zorgsystemen bij de buizenfabrikant. 'We hebben in de afgelopen drie jaar slechts één ernstig ongeval gehad'. Toch liggen incidenten altijd op de loer. Bij Corus Tubes Maastricht werken 88 mensen. Het bedrijf produceert en verkoopt een breed assortiment buizen van verschillende staalsoorten in een groot aantal diameters, wanddiktes en buisvormen. Vooral in de hallen van de fabriek waar bundels met buizen getransporteerd moeten worden met bovenloopkranen, kan een verkeerde handeling ernstig letsel veroorzaken. Ondanks de goede 'performance' bleef het bedrijf daarom zoeken

naar de oorzaken van mogelijke incidenten. Van Loo: 'We kwamen erachter dat de bronoorzaak vaak gelegen is in het niet goed inschatten van de risico's'. Hij geeft het voorbeeld van een storing in een machine. 'De mannen van de technische dienst worden erbij geroepen. Die gaan er snel op af, draaien elementen los, nogal eens zonder eerst stil te staan bij de mogelijke negatieve gevolgen van die actie. Want misschien kan er daardoor iets losschieten wat letsel veroorzaakt.' Door eerst na te denken over de risico's en dan pas te doen, kunnen een hoop ongevallen voorkomen worden. 'We wilden dat de werknemers leerden om de risico's in te schatten. Veilig werken zit vooral tussen de oren.'

Kaartje

Van Loo was een paar jaar geleden op werkbezoek bij een Corus-vestiging in Groot-Brittannië. Daar werkten de werknemers met risicokaartjes volgens de *Fine and Kinney*-methode, een risico-index waarbij aan de waarschijnlijkheid van het risico, de duur van blootstelling en de omvang van mogelijke schade bepaalde waarden worden toegekend.

Corus Tubes Maastricht besloot dit systeem ook in de eigen fabriek te introduceren. Nu heeft elke medewerker een risicokaartje. Daarop staat beschreven wat het mogelijke probleem kan zijn en wat een medewerker kan doen om het veiligheidsrisico zo klein mogelijk te maken bij het oplossen ervan. Stel een medewerker ziet dat de hijsband - waaraan de buizen omhoog worden gehesen - die hij gebruikt, zo goed als versleten is. Hij kijkt op zijn kaartje en stelt zichzelf de vraag: is het mogelijk dat de hijsband scheurt? Ja, dat is zo. Op het kaartje ziet hij dat dit ernstig letsel kan opleveren. Als hij het kaartje omdraait ziet hij wat hij moet doen: onmiddellijk actie ondernemen en zorgen dat het risico wordt geëlimineerd. Het kan ook zo zijn dat de hijsband nog wel even meekan. Dan is het risico op een ongeval kleiner, maar

TIP

Neem de tijd voor veiligheid. Durf als leiding tegen medewerkers te zeggen: produceer niet voordat het veilig is.

moet de betreffende medewerker wel melding maken van het defect. Het is een eenvoudige oplossing, maar wel effectief, meent Van Loo:

'Kijk, ik kan niet hard maken dat iedereen dagelijks met de kaartjes werkt, maar ik zie toch wel dat werknemers ze meestal op zak hebben. Bovendien laten de cijfers zien dat het werkt.' Het aantal ongevallen met verzuim is gedaald naar nul. Het aantal medische behandelingen is sinds 2006 met meer dan 75% afgenomen en de hoeveelheid BHV behandelingen (bedrijfshulp-

LEES VERDER >

Waarom...

heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven?

Er loopt bij alle vestigingen van Corus in Nederland al een 'best practice pool'. We wilden deze Praktijk ook met anderen buiten Corus delen.

zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

We hebben niet meegedaan om te winnen, maar om de oplossing wereldkundig te maken. Desondanks zou het wel een mooie kroon op ons werk zijn als we zouden winnen.

is de Europese Campagne een goed initiatief?

Het zou onverstandig zijn om alleen over Nederland te praten als het gaat om RI&E. Het is mooi als mensen in heel Europa en daarbuiten horen van Goede Praktijken, zodat ze zelf kunnen selecteren wat voor hun bedrijf geschikt is.

Meer info
willie.van-loo@corusgroup.com

verlening) is zelfs gedaald met 65 behandelingen minder per jaar. Het kaartjessysteem is veel doelgerichter dan het wijzen op risico's via een Toolbox – een speciale voorlichtingsbijeenkomst – zoals Corus Tubes Maastricht gewend was. Van Loo: 'Tijdens zo'n Toolbox zijn medewerkers misschien wel vol aandacht, maar na twee weken zijn ze vergeten waar het precies over ging.'

Melden

Nu kun je nog wel geleerd hebben een veiligheidsrisico goed in te schatten, maar hoe voorkom je dat dezelfde situatie weer ontstaat? Corus Tubes maakt daarvoor gebruik van een meldkaart. Daarop kan iedere medewerker het risico omschrijven dat hij of zij is tegengekomen. De meldkaart wordt ingediend bij Van Loo en zijn collega's en die zorgen dat de leiding actie onderneemt.

Het management is verplicht aan de melder te vertellen welke actie wordt ondernomen en wanneer dat gebeurt. Ook van die meldkaart wordt goed gebruik gemaakt. Van Loo: 'Het afgelopen jaar ontvingen we meer dan 200 meldkaarten van onze medewerkers.' Door al deze aandacht is veiligheid bespreekbaar geworden in het bedrijf. 'Medewerkers én management nemen het onderwerp serieus.' Dat

OORDEEL VAN DE JURY

De jury vindt deze Goede Praktijk eruit springen omdat de oplossing geweldig is in zijn eenvoud en bovendien doeltreffend is. Alle betrokkenen in het productieproces hebben een eigen rol. Het is voor iedereen te begrijpen en de inbreng van medewerkers wordt serieus genomen waardoor de Goede Praktijk positief bijdraagt aan het verbeteren van de gezondheid- en veiligheidscultuur binnen het bedrijf. Het vergroot duidelijk het inzicht bij medewerkers in de (individuele) risico's, waaronder in dit geval óók de psychosociale risico's. Het is een dynamisch verbeterstelsel en bevat alle elementen van een RI&E: het identificeren, evalueren en de preventieve aanpak van (potentiële) risico's.

De jury hecht er belang aan om duidelijk te maken dat Goede Praktijken niet per definitie ook betekent dat er hoge kosten mee gemoeid gaan. Deze Goede Praktijk toont aan dat een goede benadering simpel, goedkoop en toch effectief kan zijn. Er is eigenlijk geen reden om deze praktijk niet in te voeren. Daar komt bij dat de oplossing boven het wettelijke minimum uitgaat, het betreft een aanvulling op de verplichte RI&E, een RI&E-plus.

Omdat het idee makkelijk overdraagbaar is en breed toepasbaar is in vele andere sectoren en landen heeft de jury unaniem besloten deze uitmuntende Goede Praktijk van Corus Tubes BV zowel de Nederlandse prijs van 2.500,- euro toe te kennen alsmede te nomineren als Nederlandse inzending voor de Europese Good Practice Awards 2008.

blijkt tevens uit een medewerkers-tevredenheidsonderzoek dat vorig jaar is gehouden. Terwijl de medewerkers van het bedrijf in 2006 een 4,9 gaven aan de aandacht voor arbeidsomstandigheden in het bedrijf was dat midden 2007 al een 6,7.

Geen duit

Hoe gaat Corus Tubes dat succes vasthouden? 'Kijk,' zegt Van Loo. 'Niemand wil gevaar lopen. Als je het risico kunt verkleinen, doe je dat.' Belangrijk is dat ook het management achter de methode staat. Het levert het bedrijf veel op, en het kaartjessysteem kost geen duit. Daarnaast werkt Corus Tubes Maastricht niet in z'n uppie aan de verbetering van veiligheid en gezondheid. 'Alle Corusvestigingen

in Nederland zijn al vijf jaar bezig met het zogenoemde 'Starship-programma', legt Van Loo uit. 'Waarbij SHIP staat voor Safety Health Improvement Plan. Daar sluit dit nieuwe kaartjessysteem perfect op aan.'

TIP *Zorg ervoor dat de slogan werk veilig of werk niet door het hele bedrijf gebezigd wordt.*

Stichting Arbouw ontwikkelt specifiek instrument voor MKB Bouwnijverheid

Met één druk op de knop

DUUR EN NIET ALTIJD TOEPASBAAR IN HET MKB. TOT VOOR KORT WAREN DAT ARGUMENTEN WAAROM KLEINERE BOUWBEDRIJVEN VERZUIMDEN EEN GOEDE RISICO-INVENTARISATIE TE MAKEN. DE BRANCHE-RI&E MKB BOUWNIJVERHEID VAN STICHTING ARBOUW IS HET TEGENOVERGESTELDE.

Natuurlijk, een RI&E is al jaren verplicht. 'Toch is het voor kleinere bouwbedrijven veelal een brug te ver', weet Cees van Vliet van brancheorganisatie Arbouw. 'RI&E-instrumenten zijn vaak complex, tijdrovend en deels niet van toepassing op kleinere zelfstandig ondernemers. Daarbij komen de kosten van het verplichte bedrijfsbezoek van een arbodienst.' Dus lanceerde Arbouw drie jaar geleden de RI&E MKB Bouw-

nijverheid, een computer-programma dat gratis is te downloaden. De gebruiker klikt de beroepen binnen zijn bedrijf aan, selecteert de risico's en te nemen maatregelen, koppelt een streefdatum aan hoe en wanneer het risico beperkt of voorkomen moet worden en creëert zo een Plan van Aanpak. Een dure inspectie is voor bouwbedrijven tot vijftientig werknemers met een actuele versie niet meer verplicht,

TIP Laat ook communicatiedeskundigen en het werkveld het instrument controleren op toegankelijkheid.

Evalueer je product **permanent** en doe daar **iets mee.**

binnen één week misschien wel aan sanitair, elektra en het plaatsen van een dakraam. Dat vraagt om een andere risico-inventarisatie.'

Arbouw inventariseerde het aantal functies binnen de bouw – maar liefst 340- en dikte die in tot 86 voor het MKB. Levert dat geen vertekend beeld op? Van Vliet meent van niet. Sommige functies, zoals heipaalcoördinator, komen namelijk in het MKB niet voor, of worden continue door dezelfde persoon vervuld.

Schoolbanken

Inmiddels hebben zo'n 2300 bedrijven het programma gedownload. Maandelijks vinden nog zeker vier gratis bijeenkomsten plaats. 'Mensen kruipen zo'n avond even in de schoolbanken om met het systeem te leren omgaan', zegt Van Vliet.

Het nieuwe systeem werpt zijn vruchten af. Volgens Van Vliet is in de afgelopen vijf jaar het aantal bedrijven met een RI&E met bijna twintig procent gestegen tot 82 procent. Het aantal ongevallen en gezondheidsklachten in de bedrijfstak loopt terug. 'De RI&E MKB Bouwnijverheid heeft zeker een bijdrage aan deze positieve ontwikkeling geleverd.'

want de RI&E is goedgekeurd door werkgevers en werknemers.

Bijgewerkte versie

'Als je dit bedrijfsspecifieke document up-to-date houdt, heb je goed zicht op wat er in het bedrijf gebeurt en moet gebeuren', zegt Van Vliet. 'Ook als het gaat om de dagelijkse praktijk: je laat zo een lijst risico's uit de printer rollen. Het programma attendeert verder op de nieuwste arbovriendelijke

hulpmiddelen.' Voor die hulpmiddelen raadpleegt Arbouw de doelgroep zelf. Inmiddels staat de vierde bijgewerkte versie op het net.

Groot verschil met een standaard RI&E instrument voor de bouw is de aandacht voor functies in plaats van het productieproces. Van Vliet: 'In grote bedrijven plaatst een timmermansploeg wekenlang alleen maar wanden. Bij een kleine aannemer werkt een timmerman

Waarom...

› heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven? Meer bekendheid levert misschien een soortgelijk, meer gespecificeerd product op voor andere sectoren.

› zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

Het MKB is een vergeten groep, divers en met weinig budget. Maar het is wel een grote groep en daarom belangrijk!

› is de Europese Campagne een goed initiatief? Alle aandacht voor arbeidsomstandigheden is goed: we zijn er nog lang niet.

Meer info
info@arbouw.nl

Reym BV denkt mee
met de opdrachtgever

Bronaanpakkers beter beschermd

DE MEDEWERKERS VAN REYM BV DOEN ZEER GEVAARLIJK WERK OP
VERSCHILLENDE LOCATIES. MET EEN NIEUWE HANDIGE RISICO
INVENTARISATIELIJST WORDT SAMEN MET DE OPDRACHTGEVER
STILGESTAAN BIJ VEILIGER WERKEN.

Reym B.V. is een landelijke
dienstverlener, gespecialiseerd
in industriële reiniging, trans-
port en afvalmanagement.

De bijna 500 medewerkers zijn
voornamelijk werkzaam in de
petrochemische industrie. Op
locatie reinigen ze met behulp
van hogedrukwaterstraling en
drukvacuümtechnieken tanks,
leidingwerken, pijpleidingen en
installaties. Daarnaast verzorgt
Reym het transport van het afval-
water. 'Wij worden ingehuurd
om de gevaarlijke stoffen uit een
installatieonderdeel te verwijderen,
zodat de medewerkers van onze
opdrachtgever er veilig aan
kunnen sleutelen', zegt Moussa
Amri, al zeven jaar KAM-coördinator
bij Reym BV. 'Wij zijn de echte
bronaanpakkers'.

Kwartiertje

'Reym hecht veel waarde aan
veiligheid en veiligheidsbewustzijn
bij medewerkers', zegt Amri. Omdat
de medewerkers gevaarlijk werk
doen, zijn ze optimaal voorbereid.
Toch kan er altijd iets gebeuren.
En om die kans zo klein mogelijk
te maken, ontwikkelde het bedrijf
een speciale risicoinventarisatielijst:
27 punten, die mogelijk een
gevaar op kunnen leveren voor de
medewerker. Die lijst wordt voordat
het werk begint doorgenomen
met de opdrachtgever. Amri:

'In een kwartiertje kun je de
inventarisatielijst doorlopen en
aangeven hoe en waar de kans
ligt op een gevaar.' Daarna wordt
gekeken of en in welke mate het
risico aanvaardbaar is. Als het risico
onaanvaardbaar is, wordt samen
met de opdrachtgever gekeken naar
veilige oplossingen. Bijvoorbeeld
een tank die binnenin gereinigd
moet worden. Om bij het mangat

TIP

*Zoek naar de best
practice voor beide
partijen.*

te komen, moeten medewerkers
op de tank klauteren. Met het
risico dat ze er vanaf vallen. Je kunt
een steiger neerzetten tijdens de
reinigingswerkzaamheden. Maar

**Neem de tijd
voor veiligheid.**

dat is vrij duur en tijdelijk. Amri:
'Als je zo'n tank vaker laat reinigen,
kun je overwegen een bordes te
maken: een permanente constructie
rondom het mangat waarop de
reinigingsmedewerker kan gaan
staan.'

Scenario's

Juist omdat de lijst samen
wordt doorgenomen, komen
er oplossingen, meent Amri.
'In feite schets je verschillende
ongevallenscenario's. Wat kan
er gebeuren als je dit niet goed
aanpakt of als je dat niet veilig
genoeg maakt? Amri: 'Door de
inventarisatielijst worden de risico's
goed in kaart gebracht.' De lijst is
pas een paar maanden in gebruik,
maar boekte al resultaten. 'Er zijn
al aanpassingen gedaan, zoals
een permanent bordes bij een
tank. En een vaste aansluiting aan
de installatie voor het reinigen
met hogedrukwater waardoor
de blootstellingkansen aan een
gevaarlijke stof weg zijn genomen.'

Waarom...

**heeft uw organisatie zich
voor de Goede Praktijken
competitie
ingeschreven?**

Het thema paste
precies in het door ons
ontwikkelde concept,
en bovendien is de
competitie een goede
stimulus.

**zou nu juist uw
product de Goede
Praktijken competitie
moeten winnen?**

Omdat wij onze
opdrachtgever bij het
veiligheidsverhaal
betrekken en zoeken
naar permanente
veiligheidsoplossingen

**is de Europese
Campagne een
goed initiatief?**

Het helpt bij de algemene
bewustwording over veilig
en gezond werken

Meer info
m.amri@reym.nl

TIP *Betrek alle lagen van het
bedrijf bij de oplossing.*

De metaalbewerking- en metaalektrobranche levert maatwerk met nieuw digitaal instrument

Schadelijk geluid onder de loep

MET DE VERBETERCHECK SCHADELIJK GELUID KRIJGT DE METAALSECTOR EEN DIGITAAL INSTRUMENT IN HANDEN DAT MAATWERK LEVERT. HET BESPAART WERKGEVERS BOVENDIEN DE KOSTEN VAN EEN EIGEN GELUIDSMETING.

Slijpen, zagen, lassen, bikken, boren. Er zijn een boel werkzaamheden in de metaalbewerking en metaalektro die schadelijke geluiden veroorzaken. En als werknemers per dag bloot staan aan meer dan 80 dB(A) – decibellen – kan dat zelfs blijvende gehoorschade tot gevolg hebben.

Hardnekkig

Schadelijk geluid is een hardnekkig probleem in de metaalbewerking en metaalektro, een branche waar alleen al in Nederland zo'n 450.000 mensen werken. Nogal eens gaat het om forse blootstellingen per dag. Helaas is het geen sinecure om maatregelen te treffen. De medewerkers doen uiteenlopende combinaties van bewerkingen onder verschillende omstandigheden. Daarnaast is het voor

bepaalde bedrijven technisch, economisch of operationeel bijna onmogelijk om de geluidsproductie terug te brengen tot een aanvaardbaar niveau. Medewerkers hebben bovendien vaak een hekel aan het dragen van gehoorbeschermingsmiddelen en smokkelen met het gebruik ervan. Gevolg: duizenden werknemers lopen schade aan hun gehoor op.

Sterren

Tijd voor maatwerk, zo vonden de sociale partners in de metaalbewerking en metaalektro. Ze staken de koppen bij elkaar en kwamen met de Verbetercheck Schadelijk Geluid: een digitaal instrument voor een risicobeoordeling van blootstelling aan schadelijk geluid in metaalbedrijven. 'In het programma kun je alle specifieke gegevens

invullen', zegt Gijs Meijer, beleidsadviseur arbeidsomstandigheden van werkgeversorganisatie FME-CWM en een van de initiatoren van de Verbetercheck. 'De ruimte waar je in werkt, de machines of apparaten waar je mee werkt, hoe lang je ermee moet werken. Vervolgens berekent het programma de geluidsbelasting en of je voldoet aan de wettelijke norm of niet.' De beoordeling van de risico's gebeurt met sterren. Géén ster betekent dat het bedrijf de risico's niet beheerst en dus niet aan de wettelijke eisen voldoet. Met één ster is dat wel zo. Hoe beter de veiligheid, hoe meer sterren.

vullen. Tegelijkertijd geldt de Verbetercheck als arbocatalogus. Het programma is door de Arbeidsinspectie positief getoetst. Bedrijven die ten minste één ster scoren, voldoen aan hun wettelijke verplichtingen. Dat is niet alleen handig, maar drukt ook de kosten. Eigen risicobeoordelingen zijn niet meer nodig. En de Verbetercheck kost het bedrijf geen cent. Sterker nog: het kan zelfs wat opleveren.

Meijer: 'Voorheen lieten bedrijven per werkzaamheid het geluid meten. Dat hoeft nu niet meer. En voor wie er toch niet uitkomt is er (kosteloos) een verbetercoach beschikbaar, die persoonlijk langs komt om het samen in orde te maken.'

Los het met elkaar op:
werknemers en
werkgevers samen.

Mocht er wat schorten aan het beheersen van de risico's dan geeft het programma suggesties voor een plan van aanpak. Daarin staan oplossingen die gebaseerd zijn op vindingen in de praktijk. Meijer: 'Vaak zijn deze simpel: andere slijpschijven gebruiken, bijvoorbeeld.' En ook dan kun je meteen zien wat deze nieuwe schijven aan geluidsbelasting geven.

Kosteloos

Het programma is zo eenvoudig dat medewerkers het zelf in kunnen

Waarom...

heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven?

Anderen kunnen hun voordeel doen met de visie achter en de inhoud van ons instrument.

zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

We kunnen hiermee een echte vertaalslag naar de praktijk maken.

is de Europese Campagne een goed initiatief?

De Europese Campagne maakt de beste praktijken zichtbaar.

Meer info

info@5xbeter.nl

TIP Maak gebruik van verbetercoaches. Die kunnen ondersteunen bij verbeteringen en plannen van aanpak.

GBIO stuurt OR-leden de werkvloer op

Leren door participeren

BEPAALED RISICO'S ZIE JE OVER HET HOOFD ALS ALLEEN ARBO-DESKUNDIGEN EEN INVENTARISATIE UITVOEREN. EN LEDEN VAN ONDERNEMINGSRADEN LATEN ZICH TE WEINIG ZIEN OP DE WERKVLOER. EÉN PLUS EÉN IS TWEE EN ZO ONTSTOND HET IDEE VOOR DE PARTICIPERENDE RI&E.

Laatst hoorde ik het weer: een brancheorganisatie die met werkgevers in een conferentieoord de arbeidsrisico's inventariseerde. Hoe kan dat zonder op de werkvloer zelf te kijken?! Jan Popma, senior onderzoeker arbeidsomstandigheden (Universiteit van Amsterdam) bedacht in samenwerking met het Gemeenschappelijk Begeleidingsinstituut Ondernemingsraden (GBIO) en TNO Kwaliteit van Leven de Participerende RI&E (PRI&E). Daarbij worden medewerkers en OR-leden betrokken bij het inschatten van bedrijfsrisico's. De ontwikkeling van het instrument werd financieel mogelijk gemaakt door Stichting Instituut GAK.

Pictogrammen

De PRI&E bestaat uit drie onderdelen. Het GBIO traint OR-

arbodeskundigen, zoals verzuimstatistieken en ongevalcijfers.

Schakel

Het is niet vanzelfsprekend dat er met medewerkers wordt gepraat, erkent Popma. 'De helft van de bedrijven doet het niet. Terwijl het oordeel van deskundigen en hun checklists geen volledig beeld geeft. Een checklist geeft globaal zicht op het bedrijf, maar brengt niet per

werkruimte de gevaren in kaart. Bovendien meet een checklist geen psychosociale effecten, zoals de effecten van een bepaalde stijl van leidinggeven.'

Maar waarom zou je juist OR-leden met medewerkers laten praten? 'Uit mijn eigen ervaring - en frustratie - weet ik dat leden van Ondernemingsraden zich op de bedrijfsvloer te weinig laten zien,'

Betrek werknemers, zij weten hoe het er écht aan toe gaat.

TIP

Laat ook nieuwe medewerkers hun zegje doen of vraag collega-bedrijven over de vloer: zij merken risico's sneller op.

verklaart Popma zijn keuze. 'Ze zijn teveel in gesprek met elkaar en het bestuur. Terwijl zij de schakel tussen werkvloer en bestuur horen te vormen.' Natuurlijk kost praten met werknemers tijd, weet Popma. 'Maar een complete risico-inventarisatie is dat waard. En de OR krijgt zo meer binding met de werkvloer.'

Vrachtwagens

Harde cijfers over de effectiviteit van Participerende RI&E zijn er nog niet. Toch durft Popma te concluderen dat onzichtbare risico's - zoals werkdruk - eerder boven tafel komen. 'Ook dragen de gesprekken bij aan de bewustwording van gevaren, bleek door onze test in vier verschillende organisaties. Zo ontdekten OR-leden van een diervoederfabrikant dat werknemers niet de fysieke belasting van het vrachtwagens laden, maar juist de werkdruk een gezondheidsrisico vonden. Daarnaast wordt duidelijk wat voor werknemers de meeste prioriteit heeft. 'Van een steiger vallen is misschien riskanter; een lichter probleem als RSI kan vanuit de optiek van de medewerker toch belangrijker zijn.'

Waarom...

heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven?

Deze methode is de moeite waard om breed verspreid te worden.

zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

PRI&E betreft werknemers en maakt bewust dat arbo meer is dan het terrein van deskundigen.

is de Europese Campagne een goed initiatief?

Veel bedrijven doen nog aan RI&E omdat het een moeite is, terwijl ze er veel van kunnen leren ten gunste van hun bedrijf.

Meer info

j.r.popma@uva.nl

Nieuwe internettool TU Delft richt zich op de eigen verantwoordelijkheid

Experimenteren zonder ongelukken

HET VEILIGHEIDSRAPPORT OP INTERNET DAT DE TU DELFT ONTWIKKELDE IS NIET ALLEEN EEN INSCHATTING VAN DE RISICO'S BIJ DE UITVOERING VAN EEN NIEUW EXPERIMENT. HET IS EEN MANIER OM EEN VERANDERING IN GANG TE ZETTEN BIJ DE BRON; EN DAT ZIJN DE ONDERZOEKERS ZELF.

TIP

Wees eerlijk. Als je twijfelt over veiligheid, meld dat dan.

doen. 'Een grote vliegtuigvleugel past moeilijk in een kast. Dus zal hij de lijm buiten moeten uitproberen of met een gasmasker op.' De tool geeft wel aanbevelingen en tips. 'Er poppen hulpteksten op. Daarnaast is er een database met eerder gedaan onderzoek, waaruit mensen inspiratie kunnen putten. Maar ze moeten altijd zelf tot de oplossing komen'

Jan den Uitvinder is een luchtvaartwetenschapper bij de Technische Universiteit Delft. Hij wil vliegtuigvleugels nog gestroomlijnder maken en zoekt de oplossing in een nieuw type lijm. Den Uitvinder weet alles van vliegtuigen, maar van de eigenschappen van lijm heeft hij minder kaas gegeten. Bij de TU Delft is iedereen die een experiment wil doen, verplicht om een veiligheidsrapport op te maken. Op een speciale website moet Den Uitvinder vragen beantwoorden. Gaat hij met gevaarlijke stoffen werken? Wat zijn de eigenschappen van de stoffen waarmee hij werkt? 'Het systeem vraagt hem na te denken over de risico's en hoe hij die kan beperken', zegt Dick Hoeneveld, veiligheidsdeskundige bij de TU Delft en een van de be-

denkers van de nieuwe internettool. Aan Den Uitvinder wordt gevraagd om de eigenschappen van de stof te bekijken. Hoeneveld: 'Die staan beschreven in de veiligheidsbijsluit, die standaard in de verpakking zit. Maar nogal eens verzaken onderzoekers daarop te kijken. Ze zijn zo gefocust op het onderzoek dat ze vergeten dat de stoffen die ze gebruiken gevaarlijk kunnen zijn.' Nu zijn ze gedwongen om dat wel na te gaan. Den Uitvinder ziet dat 'zijn' materiaal kankerverwekkend is. Toch wel gealarmeerd klikt hij door naar de volgende pagina. En daar staat de hamvraag: Hoe denk je veilig om te gaan met deze stof? 'De oplossing voor dit probleem mag hij zelf bedenken', zegt Hoeneveld. Die hangt af van de situatie en de wijze waarop hij zijn onderzoek wil

Integreer veiligheid in het totale proces.

Geen veiligheidsdeskundigen

Dat is het verschil met andere RI&E-tools. Immers; wetenschappers onderzoeken nieuwe methoden, materialen. Zaken waarvan nog geen blauwdruk bestaat. En waar de gangbare veiligheidsmaatregelen niet altijd op van toepassing zijn. Met deze tool is de gebruiker vrij om zelf te zoeken naar een oplossing. Dat past perfect bij de doelgroep en de werksituatie. Maar nog belangrijker is dat niet alleen Jan den Uitvinder zelf verantwoordelijk wordt gemaakt voor de oplossing, maar dat ook zijn leidinggevenden

erover moeten nadenken. Want juist in de wereld van Willie Wortels is het verlangen om te scoren met een nieuw onderzoek soms zo groot dat veiligheid op de tweede plaats komt. Den Uitvinder moet daarom zijn oplossing voorleggen aan zijn leidinggevende; meestal het hoofd van het lab waar het experiment plaats vindt. Mocht die twijfels hebben, dan mailt hij of zij de oplossing

aan een hogere in de lijn: de hoogleraar die de onderzoeker begeleidt. Mocht die aarzelen, dan komt er een mail bij de afdelingsvoorzitter. En mocht zelfs die denken: nee, dat gaat fout, dan hakt uiteindelijk de decaan de knoop door: mag het experiment doorgaan of niet. In het hele traject komt geen

LEES VERDER >

Waarom...

heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven?

Het leek ons leuk om dit idee, deze filosofie uit te dragen.

zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

Omdat we denken dat het veiligheidsrapport iets is waaraan behoefte bestaat in de wereld van wetenschappers.

is de Europese Campagne een goed initiatief?

Meestal is iedereen bezig met zijn eigen ding. Nu kijk je weer even naar buiten.

Meer info

d.hoeneveld@tudelft.nl

EUROPEES GENOMINEERD

veiligheidskundige aan bod. Hoezo dat? Hoeneveld: 'Die baseren zich op bekende materie, bewezen zaken uit het verleden. En het gaat hier om nieuwe situaties.' Maar er is nog een reden om het zo te doen. 'Nogal eens hollen medewerkers eerst naar een veiligheidsdeskundige in plaats van zelf na te denken.' Met deze internet-tool krijgen zowel onderzoekers als leidinggevend verantwoordelijkheid over de veiligheid bij een nieuw experiment. 'Op het moment dat een hoogleraar de oplossing goedkeurt, komt zijn naam onder het veiligheidsrapport te staan.' Iedereen in de 'lijn' is zo min of meer gedwongen serieus na te denken over veiligheid. Het draait om de filosofie achter de tool, meent Hoeneveld. En die is dat veiligheid onderdeel uitmaakt van het denkproces. Als Jan den Uitvinder nadenkt over zijn nieuwe experiment, moet hij de veiligheidskant daarvan automatisch meenemen. Het is een aanpak die uitgaat van de bron; de onderzoekers zelf.

Verplicht

De TU Delft heeft een goede ongevallenstatistiek. 'Er zijn veel kleine ongevallen, snijwonden of het inademen van rook, maar voor een echt ongeluk, moet ik veel jaren terug.' Toch heeft de Universiteit het veiligheidsrapport formeel verplicht gesteld. En zo hoort het ook, meent Hoeneveld. 'Het is niet meer dan normaal dat je tijdens je opleiding nadenkt over veiligheid.' Overigens zou het systeem ook

zonder verplicht stelling met open armen zijn onthaald. Bijna iedereen is er enthousiast over. 'Met deze internettool zijn onderzoekers af van de veel rigidere standaard vormen van toezicht.' En dat willen de meeste onderzoekers wel, zo blijkt. 'Van de 1100 medewerkers vonden er maar twee dat het overgaan op dit systeem een verkeerde stap was. En die worden op dat standpunt nog regelmatig aangevallen.' Wellicht heeft deze tevredenheid te maken met de uitgebreide testperiode. Alle stappen zijn doorgesproken met onderzoeks-

groepen. Hun commentaar werd verwerkt in een betere versie.

Columbus

TU Delft werkt inmiddels drie jaar met de nieuwe internettool. Zijn alle arbeidsrisico's gedekt? Hoeneveld meent van wel. 'We hebben in die drie jaar alles al wel gehad. Binnenkort gaan we het systeem uitrollen bij civiele techniek: water- en wegenbouw. Misschien komen daar nieuwe risico's uit.' Hoeneveld ziet toekomst in de internettool, want de vraag naar dit soort maatwerk blijft

groeien. 'Vroeger werkten wetenschappers vooral binnen hun eigen discipline. Nu stappen ze daar vaker buiten en gaan goochelen met stoffen waar ze weinig vanaf weten. Als je vroeger scheikundige was, dacht je er niet over om met bacteriën te experimenteren, bijvoorbeeld. Dat gebeurt nu wel. Met alle risico's van dien.' Het systeem maakt zelfs indruk op buitenlanders. 'Laatst was er een groepje Zuid-Koreanen op bezoek. Die zeiden: 'Dit is echt het ei van Columbus voor ons type organisatie.'

OORDEEL VAN DE JURY

Deze, volgens de jury, eveneens excellente Goede Praktijk begeeft zich in de wonderde en ingewikkelde wereld van wetenschap en R&D (research and development) waar risico's zich niet altijd eenvoudig laten kennen terwijl de impact groot kan zijn op mens en omgeving. Ook in deze situaties slaagt de TU Delft erin tot bronaanpak van het risico te komen waarbij er, door het experimentele karakter zelfs nog vóór de bron een beoordeling van de mogelijke risico's volgt. Er wordt dus daadwerkelijk geanticipeerd op risico's!

Het feit dat naast de medewerkers ook de studenten betrokken worden bij de veiligheidsrapportage heeft de jury nadrukkelijk meegewogen in haar oordeel. Het betreft hier immers toekomstig kader dat nu al arbo-bewustzijn kweekt en leert omgaan met risico's. Bovendien is er sprake van een leereffect omdat er door het werken met een database de mogelijkheid is tot hergebruik van eerder opgedane kennis.

De succesvolle aanpak en de brede toepasbaarheid bij andere universiteiten en R&D-afdelingen van bedrijven in Nederland en elders in Europa, heeft geleid tot het nomineren van deze goede praktijk van de TU Delft als Nederlandse inzending voor de Europese Good Practice Awards 2008.

TIP

Vertrouw op de mensen binnen je organisatie. Hol niet meteen naar een veiligheidsdeskundige bij een probleem.

Bij BAM Wegen speelt werkvloer
nieuwe risico's meteen door

Alles uit de database

HOE HOUD JE ZICHT OP DE VEILIGHEID VAN RUIM VIJFTIENHONDERD
MENSEN, DIE ELK MET TOTAAL ANDERE BOUWWERKZAAMHEDEN BEZIG
ZIJN? NIET MET DIKKE ORDERS IN EEN STOFFIGE KAST, WAS DE
OVERTUIGING BIJ BAM WEGEN. EEN SOFTWARETOOL BRACHT UITKOMST.

Kommer den Uil wilde de baan als hoofd Kwaliteit, Arbo en Milieu (KAM) bij BAM Wegen graag, maar wel op één voorwaarde. Dat hij de RI&E radicaal mocht veranderen. 'Want met dikke documenten in een kast en informatie her en der verspreid, had ik nauwelijks zicht op de vijftienhonderd medewerkers.'

BAM Wegen, onderdeel van de Koninklijke BAM Groep, heeft veel verschillende bedrijfsonderdelen, verdeeld over zeven regio's in Nederland. De werkzaamheden variëren van asfalteren, het aanleggen van sportvelden en

geluidswerende voorzieningen tot bodemsanering. 'Dat maakt het identificeren en beheersen van risico's complex.'

Database

Daarom ontwikkelde hij twee jaar geleden een softwaretool om -maatregelen tegen - arborisico's op elk willekeurig tijdstip, stap voor stap te volgen. Dit RI&E-model bestaat uit twee databases. De eerste bevat algemene risico's op bedrijfsniveau, zoals op gebied van geluid, trillingen, noodplannen en fysieke belasting. Daarnaast bevat de database bedrijfsonderdeelspecifieke

informatie op vestigingsniveau: over arbo-beleid per regio, gebruik van toxische stoffen en de risico's op een bepaalde bouwplaats. In de tweede database staan projectspecifieke gegevens. Zo duik je dus steeds dieper in de werkzaamheden en bijbehorende risico's en maatregelen.

Wikipedia

Na een training van een halve dag kunnen KAM-functionarissen zelf de risico-inventarisatie uitvoeren en risico's in de database bijschrijven. Meldt een grondwerker of uitvoerder een (bijna) ongeval dan worden de leerpunten meteen meegenomen. Ook ervaringen van BAM-bedrijven uit het buitenland worden verwerkt. Een soort wikipedia dus? 'Ja! KAM-functionarissen controleren of die 'voorlopige risico's'-zoals ze in het systeem heten- duidelijk zijn omschreven en de juiste maatregelen eraan zijn gekoppeld. Tevens schatten zij de kans en frequentie van het gevaar in. De nieuwe informatie is daarna voor iedereen toegankelijk. Nieuwe informatie blijft zo niet hangen in een regio of bij een bepaalde werkuithoeder.'

TIP Maak slim gebruik van software, die is er tenslotte ter ondersteuning.

Wie overzicht heeft,
kan pas effectief
veiligheidsbeleid
ontwikkelen.

Monitoren

De tool heeft veel mogelijkheden: je print zo een taakrisicoanalyse uit voor de werknemer of een overzicht met de hoogste risico's per vestiging. 'We weten nu precies over welk arboaspect of aan welke groep medewerkers we extra voorlichting moeten geven.' Veiligheid leeft meer, merkt Den Uil. Het verzuim door ongevallen is in de afgelopen vijf jaar gehalveerd. 'Daarin heeft dit systeem een belangrijk aandeel gehad. Risico-

inventarisatie is nu eenvoudiger en minder persoonsafhankelijk. Bovendien kunnen we systematisch monitoren of we aan de wettelijke verplichtingen voldoen en wat nog moet gebeuren.'

Een nadeel: er is meer administratieve ondersteuning nodig om nieuwe informatie in te voeren. Bijhouden is immers belangrijk. Den Uil: 'Maar wie heeft dat niet over voor een goede, bedrijfs-specifieke RI&E?'

Waarom...

heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven?

De bouw heeft vaak een negatief imago als het gaat om ongevallen. Wij laten zien dat we serieus bezig zijn met veiligheid.

zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

Ons RI&E-softwaremodel brengt de wettelijke voorschriften samen met de praktijk. Zonder stapels papier!

is de Europese Campagne een goed initiatief?

Veiligheid voorkomt menselijk leed. Hoe meer aandacht, hoe beter.

Meer info
info@bamwegen.nl

TIP Een goede RI&E is persoons-onafhankelijk en toch bedrijfs-specifiek

Betonson focust op bewustwording

Van stoer naar 'soft'

BIJ BETONSON GAAT HET OM BEWUSTWORDING. WANT JE KUNT DE RISICO'S WEL BESCHRIJVEN. MAAR ALS MEDEWERKERS NIET BESEFFEN DAT ZE ONVEILIGE HANDELINGEN PLEGEN, ZET DAT GEEN ZODEN AAN DE DIJK.

In de betonbranche werken stoere jongens. Loodzware betonvloerplaten produceren, funderingspalen transporteren. Ze maken er geen klacht aan vuil. Dat is niet anders bij Betonson, een bedrijf met 650 medewerkers dat prefab betonelementen fabriceert. De betonsector betreurt ieder jaar dodelijke ongevallen. Ook Betonson werd geconfronteerd met risicogedrag en de gevolgen van ongevallen. Het bedrijf besloot hier iets aan te doen.

Machocultuur

Een vijftienprogramma werd opgesteld, met als sleutel 'awareness'; bewustwording. Jan Jacobs is manager Veiligheid bij Betonson. 'Typerend voor deze bedrijfstak is de slechte veiligheidscultuur,' zegt hij. 'Er heerst een machocultuur. Klagen over

veiligheid is soft.' Het bedrijf begon in 2004 met een driesporenbeleid. Op nummer twee en drie staan de aanpak van de organisatorische structuur en de technische mankementen. Maar nummer één op de lijst is bewustwording.

Niet klassiek

'We volgen niet de klassieke route,' verklaart Jacobs. 'Van de RI&E komen te weinig tastbare resultaten.' Jacobs draaide het plaatje om. Alle medewerkers – op de werkvloer en het management – kregen een workshop bewustwording. 'Na zo'n workshop zei een magazijnbeheerder: "Jan, als ik eerlijk ben is de helft van wat hier staat onveilig gestapeld."' Jacobs riep een werkgroep bij elkaar; met leden van het management, de productieafdeling, de transporteur en de ontwerper van de stapelmethode. 'Toen bleek

een andere wijze van stapelen veel veiliger. Sommige platen waren niet veilig te stapelen. Die worden nu ongestapeld vervoerd.'

Observeren

'De magazijnbeheerder wist het probleem al eerder, maar

niemand luisterde naar hem.' In de nieuwe sfeer van openheid en bewustwording kon de beheerder wel naar buiten komen. En – ook nieuw – leidinggevend pikken het probleem nu sneller op. Door het programma leerden ze te observeren en de risico's ter plekke

Spreek als directie uit dat je veiligheid belangrijk vindt.

TIP

Maak resultaten zichtbaar en zorg dat je daarover duidelijk communiceert.

te inventariseren. Jacobs presenteert een top tien van de risico's tijdens een management vergadering. En komt er op terug als het gebrek niet is aangepakt.' Het is die 'looping' die volgens Jacobs het programma continuïteit geeft.

Het programma kostte anderhalf miljoen euro over vier jaar. Maar de resultaten mogen er zijn. Het aantal ongevallen daalde in die vier jaar met tachtig procent, berekende Jacobs. De besparingen groeiden in diezelfde tijd tot ruim 2,5 miljoen euro. 'Gelukkig wil het management blijven investeren in dit programma.'

Waarom...

heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven?

Het is uniek om te starten met bewustwording. Wij wilden dat anderen laten zien.

zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

Onze aanpak wijkt af, maar werkt zeer effectief.

is de Europese Campagne een goed initiatief?

De hoogste in rang – in dit geval Europa – focust op een gezonde werkplek: goed voorbeeldgedrag.

Meer info

jan.jacobs@betonson.com

Nederlandse Schoenmakers Vereniging (NSV) en TNO ontwikkelden goedkoop maar effectief hulpmiddel

Dampen vangen

UIT TWEE GROTE BLOOTSTELLINGSTUDIES BLEEK DAT SCHOENMAKERS EN ORTHOPEDISCHE SCHOENTECHNICI SOMS VEEL GEVAARLIJKE STOFFEN INADEMEN. TNO EN DE NEDERLANDSE SCHOENMAKERS VERENIGING (NSV) KWAMEN MET EEN GOEDKOPE EFFECTIEVE OPLOSSING: DE DAMPENVANGER.

Schoenmakers ademen ook anno 2008 dagelijks gevaarlijke stoffen in. Denk daarbij aan het stof dat vrijkomt bij schuren en de oplosmiddelen van lijmen. Als je ze te lang en teveel inademt zijn oplosmiddelen kwalijk voor het zenuwstelsel. Ze kunnen klachten als slaapstoornissen, prikkelbaarheid en vergeetachtigheid veroorzaken, in de volksmond ook wel 'schildersziekte' genoemd.

Lijmtafel

Op initiatief van de Nederlandse Schoenmakers Vereniging deed TNO Kwaliteit van Leven in 2005 een grote blootstellingstudie waaraan 26 schoenmakers deelnamen. 'Die schoenmakers deden zelf hun metingen. Met een badge die ze op hun revers konden bevestigen', legt TNO-projectleider Maikel van Niftrik

uit. Deze zelf-assessment, zoals de methode in onderzoekerjargon heet, bleek effectief. 'Van tevoren was er veel draagvlak gecreëerd door de vereniging. En schoenmakers waren zeer bereid om mee te werken.' Uit de metingen kwam naar voren dat er her en der wel wat verbeterd kon worden om het inademen van gevaarlijke stoffen te voorkomen. Soms werden deuren en ramen niet voldoende opengezet, zeker in de winter. En nogal eens was de afzuiging van de schuurmachine sterker dan de lijmafzuiging en stroomden de lijmdampen in de richting van de schoenmaker, om een paar voorbeelden te noemen.

Simpel

Dat moest anders kunnen, vonden de NSV en onderzoekers bij TNO. Bij een nieuwe studie in 2006

TIP

Werk zoveel mogelijk samen met leveranciers, de branche en haar leden.

keken ze of het mogelijk was om de blootstelling te verlagen met een aantal simpele maatregelen op de lijmtafel. Beide studies werden

een lijmtafel met afzuiging. Die dampvanger zorgt ervoor dat lijmdampen op de lijmtafel blijven en worden afgezogen voordat je ze kunt inademen. De dampvanger is op maat te bestellen, maar tevens gemakkelijk zelf te maken. Het instrument past daarom perfect bij de branche. Van Niftrik: 'Schoenmakers zijn vaak veel handiger met hun handen dan met de computer.'

De relatief kleine aanpassing had een groot resultaat, meent Van Niftrik. De dampvanger laat een directe vermindering van blootstelling zien tot aan negentig procent. En er is een bijkomend voordeel. Ook klanten merken het verschil op. 'Die stappen nu binnen in een frissere winkel.'

Zorg voor draagvlak voordat je begint met onderzoek.

gedaan in het kader van een VAST-traject (Versterking Arbobeleid Stoffen) met subsidie van het ministerie van Sociale Zaken. TNO ontwikkelde in dit zelfde traject een productcoderingsysteem voor onder meer lijmen en de website schoentechniekveilig.nl waar schoenmakers en orthopedische schoentechnici terecht kunnen voor het veilig omgaan met gevaarlijke stoffen.

Frisser

Maar wat er echt uitsprong qua directe effectiviteit was de dampvanger: een glazen of plastic afscherming of omkasting van

Waarom...

heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven?

We laten een branche zien die met kop en schouders boven andere branches uitsteekt als het gaat om aandacht voor arbo-verbeteringen.

zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

Omdat de dampvanger een goed onderbouwd product is dat op een goedkope en praktische manier veel impact heeft.

is de Europese Campagne een goed initiatief?

Uit eerdere jaren blijkt dat mensen heel enthousiast reageren op de Europese Campagne en de Goede Praktijken Competitie.

Meer info

info@schoenmaker.nl

Stigas bestrijdt de teek met voorlichting en bewustwording

Voorkom een tekenbeet

JAARLIJKS ZITTEN TIENDUIZENDEN MENSEN MET EEN TEKENBEET BIJ DE ARTS. VOORAL IN DE GROENE- EN AGRARISCHE SECTOR NEEMT DIT AANTAL TOE. EN DAT IS ABSOLUUT NIET NODIG, CONCLUDEERDE STIGAS. MET RELEVANTE PARTIJEN WERKEN ZIJ SAMEN OM EENDUIDIGE COMMUNICATIE EN KENNISOVERDRACHT TE BEVORDEREN.

Het zijn kleine beestjes, maar als ze bijten of steken kan dat grote gevolgen hebben. Tekenbeten kunnen de ziekte van Lyme veroorzaken; een infectieziekte die in eerste instantie griepachtige klachten geeft, maar die zonder tijdige behandeling met antibiotica schade kan aanrichten aan het zenuwstelsel, de hersenen, de huid, gewrichten en zelfs het hart.

Nimf

'Er is een forse groei van de teek in Noord-Europa de laatste jaren', zegt Mirjam de Groot van de preventiedienst Stigas. Zowel de Universiteit Wageningen als het RIVM ziet een stijgende lijn in het aantal teken in Nederland. Ook worden steeds meer mensen ziek van een tekenbeet: 75.000 mensen zitten elk jaar bij de huisarts. Vooral

in de groene- en agrarische sector – onder andere de bosbouw en de hoveniersbranche – hebben medewerkers van doen met de teek. Door een tekenbeet dreigt productieverlies of verzuim, schadeposten voor de werkgever. Terwijl je veel kunt doen aan preventie, weet De Groot. Door bijvoorbeeld het gras vaker te maaien. En je kleding op de juiste wijze te dragen. En mocht het toch zover komen, dan is het zaak het beestje binnen 24 uur van de huid te halen. 'Je moet alert zijn; gewoon even voor het slapen gaan een tekencontrole doen. Helaas gebeurt dat nog onvoldoende', meent De Groot. 'Er is bovendien te weinig bekend over de kleine onvolwassen teek, de nimf. Veel mensen herkennen ze niet als teek omdat ze zo klein zijn.'

TIP

Werk samen en stem een eenduidige boodschap onderling goed af.

Werkgroep

Stigas ging rond de tafel zitten met relevante partijen zoals arbo-diensten, onderzoeksinstituten, universiteiten, werkgevers en de patiëntenvereniging - en riep een 'Landelijke Groene Lyme werkgroep voor preventie' in het leven. Vanuit dit samenwerkingsverband werd een aanpak ontwikkeld die steunt op drie pijlers: het stimuleren van bewustwording, risicobeoordeling en het bevorderen van preventiebeleid. Om meer mensen zich bewust te laten worden van de ernst van een tekenbeet lanceerde Stigas dit voorjaar de website www.weekvandeteeke.nl. 'Daar keken vanaf april 50.000 mensen op', zegt De Groot trots.

Voor de risicogroepen in de groene sector ontwikkelde Stigas een vragenlijst. Die wordt onder medewerkers in de groene sector uitgezet. De lijst laat zien wat de aard en omvang van het teken-

probleem is per sector. Op basis van de ingevulde vragenlijsten wordt per bedrijf een specifiek preventiebeleid ontwikkeld. De aanpak is nog pril. Maar op grond van de eerste

gegevens verwacht De Groot er veel van. 'Je ziet dat het gedrag van mensen verandert door bewustwording en de informatie overdracht. Ze ondernemen veel vaker actie.'

Neem bij de risico-inventarisatie ook de teek mee.

Waarom...

› heeft uw organisatie zich voor de Goede Praktijken competitie ingeschreven?

Je krijgt meer aandacht voor dit belangrijke thema en dat geeft een sneeuwbal effect.

› zou nu juist uw product de Goede Praktijken competitie moeten winnen?

Omdat er in korte tijd veel belangrijke stappen zijn ondernomen.

› is de Europese Campagne een goed initiatief?

De teek kent geen grenzen en dus moet je de teek ook grenzeloos aanpakken.

Meer info

info@stigas.nl

Colofon

DIT E-ZINE MET EEN SELECTIE VAN NEDERLANDSE GOEDE PRAKTIJKEN IS GEMAAKT DOOR HET NEDERLANDS FOCAL POINT IN HET KADER VAN DE EUROPESE CAMPAGNE 'EEN GEZONDE WERKPLEK', DIE GEDURENDE 2008 EN 2009 GAAT OVER HET ONDERWERP RISICOBEOORDELING. DE ACTIVITEITEN VAN HET NEDERLANDS FOCAL POINT WORDEN DOOR TNO KWALITEIT VAN LEVEN UITGEVOERD EN GESUBSIDIEERD DOOR HET MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID.

TEKST:

Hellen Kooijman, Utrecht.
Merel van Dorp, Amersfoort.

VORMGEVING EN OPMAAK:

Jennifer Keek, Coek Design, Zaandam.

BEELD:

Michel Wielick, Michel Wielick Fotografie, Amsterdam.
Foto Stigas: Fedor Gassner.

COÖRDINATIE EN EINDREDACTIE:

Marjorie Cohlen, Nederlands Focal Point.

PROJECTLEIDING GOEDE PRAKTIJKEN COMPETITIE:

Jos de Lange, Nederlands Focal Point.

MEER INFORMATIE:

Nederlands Focal Point
Postbus 718
2130 AS Hoofddorp
023 554 94 83
nederland@osha.europa.eu
<http://nl.osha.europa.eu/euweek/2008>

Een gezonde werkplek